

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Cap. 7. De impedimentis matrimonij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

DVBIUM VI.

Vtrum coniuges teneantur simul cohabitare, & se mutuo adiuuare in familia administranda?

¹²⁵ **R**espondeo: Coniuges ad hoc teneri. Patet ex Cap. *Litteras*, de Restitutione spoliatorum, & Cap. 1. de Sponsalibus & matrimonijs. Ratio petitur ex natura matrimonij, quod est vinculum indissolubile vitæ societatem retinens: & etiam ex finibus matrimonij, qui sunt, proles, vitatio fornicationis, & mutuum auxilium; qui fines sine cohabitatione obtineri nequeunt.

¹²⁵ **P**etes: An vir ob dotem nõ solutam possit dif- fugere cohabitationem vxoris?

¹²⁵ **R**espondeo: Couarruias 2. p. de Sponsalibus c. 7. adfert aliquos Iurisperitos, qui sentiunt posse. Sed hæc opinio non est probabilis: nam cohabitatio est Iuris naturæ & diuini. Dominus enim ait, vxorem non esse dimittendam nisi in causa fornicationis. Vnde propter dotem non solutam, non potest reijci, sed debet compelli à iudice vt eam soluat.

DVBIUM VII.

Vtrum vxor teneatur sequi virum?

¹²⁶ **R**espondeo: Vxorem teneri sequi virum: vt patet Capitulo *Vnaquæque* 13. qu. 2. Ratio est, quia est viro subdita.

¹²⁶ **E**xciipiuntur tamen aliquot casus. Primus: Si vxori ex sequela esset periculum corporis, vel animæ. Secundus: Si vir factus sit vagabundus post matrimonium. Secus verò si antea vagabundus erat, idque ipsa sciebat; tunc enim tenetur sequi. Tertius: Si pactum præcessit de non mutando domicilio, nisi fortè superueniret virgines necessitas. Vide *Courr.* 2. p. c. 7. in principio.

DVBIUM VIII.

Vtrum ea qua vxor lucratur, sint in potestate viri, an vxoris?

¹²⁷ **R**atio dubitandi est, Quia Panormitanus in Cap. *Litteras*, de restitutione Spoliatorum, docet omnia quæ vxor lucratur, esse viri, eò quòd ipse curam familiæ gerat, & vxor teneatur laborare pro familia. Tamen D. Thomas 2. qu. 32. ar. 8. & alij Theologi concedunt mulierem posse disponere de ijs quæ lucratur.

¹²⁷ **R**espondeo cum Nauarro c. 17. num. 154. ea quæ vxor lucratur esse in potestate viri, nec ipsam posse de ijs liberè disponere, quando non dedit sufficientem dotem ad se & liberos alendos: tunc enim tenetur laborare pro familia. Quando autè dedit sufficientem dotem, non tenetur laborare, vnde potest disponere de ijs quæ lucratur.

DVBIUM IX.

Vtrum maritus possit vxorem verberare?

¹²⁸ **R**espondeo Primò ex Panormitano in Cap. *Cum contingat*. De foro competenti, virum non habere potestatem ordinariam in vxorem, sicut dominus habet in seruum, neque etiam pro-

prie sicut pater in filiam; vt patet *Genes.* 2. vbi vxor datur in sociam.

¹²⁹ **R**espondeo Secundò: Iuxta Panormitanum in Cap. *Quemadmodum*, de Iureiurando, posse illam verberare moderatè in causa graui. Ratio est: quia est superior, & potest ei imperare; & ipsa in causa graui tenetur ei obedire, etiam sub peccato mortali, *Genes.* 2. *Sub potestate viri eris*: ergo potest eam conuenienti modo ad hoc cogere. Nam potestas imperandi non potest bene exerceri sine potestate cogendi. Videndum tamen est vt id discretè fiat, nec facillè consulendum.

DVBIUM X.

De Prole.

¹²⁹ **H**oc loco dicendum foret de prole legitima & illegitima. Sed hac de re, quantum satis est Theologo, diximus in Tractatu de Irregularitate.

¹²⁹ **D**icendum etiam esset de iure & debito liberorum erga parentes, & parentum erga liberos, tum quo ad educationem, tum quo ad hereditatem. Sed hoc pertinet ad materiam de Iustitia & Iure. Vide *Couarruiam* 2. par. cap. 8. Pleraque autem ad forum externum pertinent.

CAPVT VII.

De impedimentis Matrimonij.

DVBIUM I.

Quotimplicia sint Matrimonij impedimenta?

¹³⁰ **R**espondeo: Duplicia esse Matrimonij impedimenta. Quædam dicuntur *Dirimentia*, non quòd Matrimonium iam contractum possit dirimi, sed quia illud irritum reddunt si antecedant, sic vt non possit validè contrahi. Alia dicuntur *Impedientia*, quæ contractum quidem non irritum, sed illicitum reddunt.

¹³⁰ *Dirimentia* sunt duodecim, his versibus comprehensa:

*Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, Ordo, ligamen, honestas;
Si sis affinis, si forte coire nequibus.
Hæc iungenda vetant matrimonia, facta retractant.*

¹³⁰ **R**atio huius numeri sic explicatur. Ad Matrimonium duo requiruntur, scilicet legitimus consensus signis expressus, & legitimæ personæ contrahentes. Ex parte consensus sunt tria impedimenta: *error personæ, error conditionis, & vis illata.* Ex parte contrahentium sumuntur reliqua nouè; quorum quædam reddunt contrahentem absolute inhabilem, quædam tantummodò respectu certæ personæ. Quæ absolute inhabilem reddunt, vel sunt naturalia, vt *impotentia copula*, quæ dicitur *frigiditas*, vel *malosium*: vel sunt voluntaria, vt *votum solenne Religionis, Ordo sacer, & ligamen cum alio coniuge.* Quæ verò inhabilem reddunt tantummodò respectu certæ personæ, sunt triplicia: scilicet, *Certum quoddam crimen; nimia disunctio, vt, per cultus disparitatem; & nimia coniunctio, nempe per cognationem affinitatis, & publicam honestatem.*

Præter

Nouum impedimentum dirimens ex Concil. Trident.

Præter hæc impedimenta Iuris antiqui, est nouum quoddam inductum à Concil. Trident. scilicet *Contractus clandestinus*, hoc est, sine Parocho & duobus testibus; quod olim solum erat impediens, non dirimens; de quo infra c. 13.

DVBIVM II.

Quomodo Ecclesia poterit impedimenta Matrimonij statuere; cum sit Sacramentum, in quo nihil ipsa mutare potest?

131

Respondeo, & Dico Primò: Fide tenendum est, Ecclesiam posse impedimenta dirimentia constituere. Definitum est in Concil. Trid. sess. 24. can. 3. & 4. ubi dicitur anathema ijs, qui negant Ecclesiam posse matrimonij impedimenta constituere.

Potest id ex ratione Materiae, & ratione formæ.

Dico Secundò: Ecclesiam id potuisse duplici ratione; nempe, quia contractus matrimonij, quatenus est contractus ciuili, duplici modo Ecclesiæ subest; scilicet ratione materiae, & ratione formæ.

Probat hoc ex alijs contractibus, qui pari modo sub sunt humanæ potestati: ergo sicut in alijs contractibus possunt præscribi certæ formulæ & solemnitates, sine quibus si fiant, irriti censentur; ita etiam in matrimonio: & sicut possunt res ipsæ decerni inhabiles, vt in hos vel illos transferantur; ita etiam personæ decerni possunt inhabiles, vt cum his vel illis contrahant.

Confirmatur Primò: Quia id fieri potest in contractu venditionis, siue quo quis sese alteri in perpetuam seruitutem tradit; cur non etiam in contractu matrimonij, ubi quis corpus suum tradit in alterius potestatem?

Confirmatur Secundò: nam inter Ethnicos fuerunt leges matrimonij ab Imperatoribus Ethnicis latæ; vt patet ff. *De Ritu nuptiarum* & Codice *Ad legem Iuliam*, de Adulterijs; quod signum est contractum matrimonij subesse legibus humanae dispositionis, sicut alios contractus.

Nec obstat, quòd Matrimonium sit Sacramentum; quia Dominus nihil in eo mutauit, vt est contractus ciuili, sed reliquit in sua natura, adiunctâ dignitate Sacramenti, & gratiæ efficaciam: vnde nõ determinauit inter quas personas hic contractus deberet censerì legitimus vel illegitimus, quâ formâ, quibusque solemnitatibus esset cõtrahendus; sed hoc reliquit iuri naturali & humano. Vide Couar. 2. parte, cap. 6. §. 10. nu. 33. & 34.

DVBIVM III.

Verum potestas ciuili possit matrimonio impedimentum dirimens constituere?

132 Non potest id Christianorum Princeps.

Respondeo, & Dico Primò: Secluso omni iure Ecclesiastico potest ciuili potestas huiusmodi impedimenta sancire. Verum quia Ecclesia hoc ius sibi assumpsit, tanquam necessarium ad regimen spiritale, nempe eò quòd Matrimonium per Christum factum sit res spiritualis, utpote Sacramentum; ideo apud Christianos potestas ciuili hæc nihil potest statuere. Quare, si Princeps secularis prohiberet aliquod matrimonium inter eos, quibus nullum est Canonicum impedimentum, vetatio illa nullam vim haberet.

Dico Secundò: Principem Ethnicorum, seu non Christianorum, siue is Ethnicus sit, siue Christianus, posse constituere impedimenta, quæ matrimonium dirimant. Ratio est: tum quia potestas Ecclesiastica, quæ sibi hoc ius seruare potuit apud Christianos, non extendit se ad Ethnicos, 1. ad Corinth. 5: tum quia matrimonium apud Ethnicos non est Sacramentum, aut res spiritualis, sed nudus contractus ciuili, ac proinde ciuili potestati subiectus.

Potest id non Christianorum Princeps.

DVBIVM IV.

Quis possit in Matrimonij impedimentis dispensare?

Respondeo, & Dico Primò: Pontifex in omni impedimento matrimonij, quod Iure positiuo humano introductum est, validè dispensare potest. Ratio est; quia in ipso est plenitudo potestatis Ecclesiasticæ. Vnde quicquid per potestatem Ecclesiasticam potuit constitui, potest etiam Pontificis potestate in totum vel in partem abrogari.

133 Papatu potest absolute.

Dico Secundò: Episcopus ordinariè non potest in impedimentis dirimentibus dispensare: quia non potest quemquam à lege superioris eximere, nisi Iure vel consuetudine id ei sit concessum. Probabile tamen est posse in certo euentu, nempe his quatuor conditionibus concurrentibus. Primò: Si Matrimonium publicè & bona fide, saltem alterius partis, contractum sit. Secundò: Si impedimentum est occultum. Tertio: Si separatio futura esset scandalo. Quarto: Si ad Pontificem, vel ad eius legatum, qui potestatem habeat, non pateat accessus, ob paupertatem vel alia incommoda. Verbi gratia: Petrus bona fide contraxit cum Catharina in facie Ecclesiæ, tamen ante contractum, cognouit fororè Catharinæ, vnde factus est affinis Catharinæ in primo gradu, quæ affinitas est impedimentum dirimens. Vnde quando contraxit cum ea, matrimonium fuit nullum: sed ipse in contractu nesciuit esse impedimentum, & solum id post aliquot annos susceptis iam liberis intellexit, vnde etiam videt matrimonium fuisse inualidum. Sed propter paupertatem, vel aliam causam legitimam non potest accedere Pontifici. Neque etiam potest fieri separatio à coniuge, quia nasceretur magnum scandalum, vel saltem ingens illorum & prolium infamia. Dico in hoc euentu Episcopum posse dispensare in hoc impedimento. Ita Nauarrus cap. 22. num. 82. Siluester verbo *Dispensatio* n. 15. Angelus eodem verbo n. 5. Bartholomæus Fumus eodem verbo nu. 19. Alphonsus Vivaldo de *Matrimonio* num. 248. Ratio est: quia in tali casu per quandam *irretaxiam* censetur Pontifex tacito consensu Episcopo dare potestatem: non enim credibile est, suam Sanctitatem velle illas animas peccatis illaqueari, vel scandalum nasci, vel infamiam incurri, præsertim quando bona fide, saltem alterius partis, contractus est celebratus.

Episcopus non potest nisi in casibus quibusdam.

DVBIVM V.

Quid faciendum est, si matrimonium cum impedimento contractum fuerit?

Respondeo, & Dico Primò: Si hoc impedimentum fuerit vtrique, vel alteri in contractu,

134

Si impedi-
mentum
vni soli sit
cognitum,
opus est
novo con-
tractu,

Notabile
consilium.

Si impedi-
mentum
utriusque co-
gnitum,

tractu ignoratum, eo cessante per dispensatione, vel alio modo, non satis est sic perseverare ut prius, vel affectu maritali coniugem cognoscere; sed opus est novo contractu. Ratio est; quia per illum consensum continuatum, seu per illam perseverantiam, & per illum affectum maritalē, non intendunt coniuges de novo contrahere, sed solum in precedenti perseverare: atqui precedens coniugium nullū erat: ergo nō sufficit sic permanere, sed necesse est ut intendant de novo contrahere. Hoc autem fiet, si alter, qui novit impedimentum intervenisse, alteri aperiat, eumque inducat ut rursus contrahere velit: vel si id commodē fieri non potest, satis erit illum inducere, ut ad sui solatiū, & ad testandum coniugalem affectum, rursus velit contrahere, perinde ac si iam primū coniugium iniretur. Non enim est necesse, ut impedimentum in specie significetur; ut vult Scotus dist. 35. Neque etiā ut significetur in genere; ut vult Navar. cap. 22. nu. 45. Vide Caietanum tom. 1. Opusculo 12. & Sotum dist. 28. art. 2.

Ratio est; Quia, etsi alter nesciat Matrimonium hactenus fuisse invalidum, imō etsi omnino putet fuisse validum, si tamen de novo intendat contrahere quantum in se est, erit validus contractus, quamvis ex illo errore ad hoc fuerit inductus. Sic si quis contrahat Matrimonium, eō quōd putet sponsalia, quæ fecerat, non potuisse dissolvi, quæ tamen reuera dissolvi poterant: vel si profiteatur in Religione, eō quōd putet votum simplex ingrediendi Religionem non potuisse irritari, vel dispensari, validē contraxit vel vouit.

Dico Secundō: Si impedimentum sciatur ab utroque coniuge, sufficit virtualis consensus, qualis est copula maritali affectu tentata.

CAPVT VIII.

De errore persona, & conditionis seruilis.

D V B I V M I.

Utrum error persona matrimonium
dirimat?

135 **R**espondeo, & Dico Primō: Error personæ matrimonium irritum reddit, siue sit *Error Antecedens, siue Concomitans.*

Error du-
plex,

Notandum Primō: Errorem in proposito esse duplicem; alius enim dicitur *Antecedens*, qui est causa actus: ut si nesciens hanc esse seruam, contrahas cū ea, id nullo modo facturus, si scires. Alius dicitur *Concomitans*: ut cū aliquis facit quippiam cum ignorantia rei, quod tamen esset facturus etiam si sciret: hic error non est causa rei.

Error hic
quadrupli-
citer fit,

Notandum Secundō: Quadrupliciter hominem posse decipi in proposito. Primō, Circa personam: ut si putes hanc esse Rachelem, cū tamen sit Lia. Secundō, Circa conditionem seruilem: ut si putes esse personam liberam, quæ tamen est serua. Tertio, Circa qualitatem: ut si putes esse nobilem, sanam &c. quæ non est. Quarto, Circa fortunam: ut si putes esse diuitem, quæ nō est. Nunc

Error Per-
sonæ irri-
tus.

Probatur Propositio: Error personæ tollit consensum Matrimonij cum hac persona: ergo ir-

ritum reddit contractum. Antecedens probatur: quia non consentit, nisi in eam personam, quæ animo concepit: ergo non consentit in hanc, cū hanc animo non conceperit. Vnde sequitur hoc impedimentum esse iuris naturæ.

Quōd etiam *Error Concomitans* dirimat, Probatur; quia ille, qui cum hoc errore consentit, reipsa non intendit consentire in hanc, sed in eam quam animo conceptam habet. Ergo non contrahit cum hac. Nec refert, quōd sic animo sit affectus, ut vellet consentire, si illam cognosceret; quia reipsa non consentit: Matrimonium autem nascitur ex consensu, qui reipsa est, non ex eo, qui esset facta aliqua hypothēsi.

Dico Secundō: Error qualitatis & fortunæ nō dirimit: quia iste error non est circa rei substantiam, sed circa quid extrinsecum. Vnde iste verē intendit consentire in personam, quæ presens est, cui putat inesse aliquas qualitates; ut nobilitatem, virginitatem, &c. Ergo, quamuis illæ qualitates non insint, firmus tamen erit contractus. Quod patet ex alijs contractibus, emptione, venditione, locatione, & similibus.

136
Error qua-
litaris, vel
fortunæ, nō
irritat.

D V B I V M II.

Utrum error conditionis seruilis dirimat
coniugium?

Respondeo: Error conditionis seruilis dirimit matrimonium, siue sit antecedens siue concomitans: modō tamen is, qui contrahit cum illo errore, sit liber. Patet hoc ex Capitulo *Ad nostrā*, de Coniugio seruorum. & Capitulo *Si quis liber*, 29. quæst. 2.

137
Si liber cō-
trahat cum
serua.

Speciatim Probatur de errore *Concomitante*: quia qui sic contrahit, verē ignoranter contrahit, ac proinde non efficitur Matrimonium. Nam in Capitulo *Ad nostrā*, absolute dicitur *Non esse matrimonium, quando liber ignoranter contrahit cum serua.* Idem patet ex multis Canonibus 29. qu. 2. qui requirunt cognitionem conditionis seruilis.

Neque satis est, quod liber ita sit dispositus, ut vellet contrahere, quamuis sciret sponsæ conditionem; quia non idcirco reipsa vult, ut supra dictum est. Si tamē exprimeret se consentire quamuis sponsa esset serua, vel si sic saltem consentiret interius dum contrahit, esset verum Matrimonium.

Notandum hic Primō: Si seruus contrahat cum serua, quamuis ignoret eius conditionem, validum erit matrimonium: quia par est viri utque conditio.

138
Si seruus
cum serua,

Notandum Secundō: Si liber dubitet de seruitute sponsæ, vel contrā: & nihilominus contrahat: validum erit matrimonium: quia non censetur ignoranter contraxisse.

Si liber du-
bitet de
seruitute
sponsæ.

Notandum Tertio: Si liber qui contraxit cum serua ignoranter, postea cognoscat eius conditionem, & nihilominus accedat ad eam affectu maritali, validatur matrimonium, salvo decreto Concilij Tridentini, quod requirit Parochi & testium presentiam. Ratio est: quia tali coniunctione censetur de nouo velle contrahere, cū sciat matrimonium hactenus non fuisse validum.

Si liber cō-
tracto ma-
trimonio,
sciat esse
seruam,

Petes: Quando aliquis dubitat de seruitute alterius contracto iam matrimonio, Utrum fiat validum matrimonium si accedat ad coniugem?

Si dubitet.

Respondeo Primō: Certum est effici validum matrimonium, si accedat affectu maritali exigens debitum.

Si exigat
debitum,